

Viss, kas jāzina par ESAO 2. pīlāru 2/3/22

Nodokļu nodaļas direktore, PwC Latvija
Vita Sakne

Īsi pirms Ziemassvētkiem ESAO publicēja ilgi gaidītos globālos noteikumus nodokļu bāzes erozijas novēršanai (GloBE). Šajā rakstā – par jaunās sistēmas galvenajiem principiem un nodokļu saistību aprēķināšanu.

GloBE noteikumi

Jaunie noteikumi paredz koordinētu nodokļu piemērošanas sistēmu, kuras mērķis ir likt lielām starptautiskajām uzņēmumu grupām maksāt minimālu nodokli par katrā darbības valstī gūtajiem ienākumiem. Tas tiks panākts, konkrētā valstī gūtajai peļņai uzliekot papildnodokli, ja šajā valstī spēkā esošā faktiskā nodokļa likme ir zemāka par minimālo likmi.

GloBE subjekti

GloBE noteikumi attiecas uz starptautiskā grupā ietilpstošiem uzņēmumiem, ja galvenā mātesuzņēmuma konsolidētajos finanšu pārskatos uzrādītais apgrozījums vismaz divos no četriem pirmstaksācijas gadiem sasniedz vai pārsniedz 750 miljonus eiro.

Starptautiskā grupā ietilpstoši uzņēmumi var būt pastāvīgās pārstāvniecības un juridiskas personas, kas dibinātas valstīs, kuras nav galvenā mātesuzņēmuma valsts. Valsts kapitālsabiedrības, pensiju fondi un ieguldījumu fondi, kas ir starptautiskas uzņēmumu grupas mātesuzņēmumi, nav apliekami un uz tiem 2. pīlāra režīms neattiecas.

Apliekamā ienākuma vai zaudējumu aprēķināšana

Apliekamais ienākums, kam piemēro GloBE, vai zaudējumi tiek noteikti atbilstoši starptautiskajā grupā ietilpstoša uzņēmuma finanšu grāmatvedības neto ienākumiem (pirms konsolidācijas korekcijām, kas izslēdz iekšgrupas darījumus) un tiek koriģēti par:

- neto nodokļu izdevumiem;
- neiekļautajām dividendēm;
- neiekļauto pašu kapitāla palielinājumu vai samazinājumu;
- iekļauto pārvērtēšanas metodes palielinājumu vai samazinājumu;
- palielinājumu vai samazinājumu no aktīvu un saistību atsavināšanas, kas izslēgti saskaņā ar 6.3. pantu;
- asimetrisku ārvalstu valūtas palielinājumu vai samazinājumu;
- politiski neatļautiem izdevumiem;
- iepriekšējo periodu kļūdām un grāmatvedības principu izmaiņām;
- uzkrātajiem pensiju izdevumiem.

Tiek noteikts pienākums veikt korekcijas par grupas uzņēmumu savstarpējiem darījumiem, kas neatbilst transfertcenu principiem un abu uzņēmumu finanšu pārskatos nav uzrādīti vienādā apmērā. Specifiski

noteikumi attieksies uz aktīviem, kam piemēro patiesās vērtības vai vērtības samazinājuma uzskaiti, kā arī uz t.s. caurplūdes uzņēmumiem, pastāvīgajām pārstāvniecībām un starptautiskās kuģniecības ienākumiem.

Iekšauto nodokļu aprēķināšana

Iekšauto nodokļu aprēķinā ietilpst:

- uzņēmuma finanšu pārskatos uzrādītie ienākuma vai peļņas nodokļi;
- saskaņā ar nacionālajām nodokļu sistēmām aprēķinātie nodokļi par sadalīto peļņu, nosacīti sadalīto peļņu un ar saimniecisko darbību nesaistītiem izdevumiem (piemēram Latvijas UIN);
- atsevišķu pēc deklarācijas iesniegšanas veiktu nodokļa korekciju ietekme.

Faktiskā nodokļa likme un papildnodokļa aprēķināšana

Starptautiskas uzņēmumu grupas faktiskā nodokļa likme konkrētā valstī ir vienāda ar katra šajā valstī esošā uzņēmuma iekšauto nodokļu (skat. iepriekš) summu, kas dalīta ar šīs valsts taksācijas gada neto GloBE ienākumiem (ja tas ir pozitīvs skaitlis).

Ja faktiskā nodokļa likme ir zemāka par minimālo likmi, tad starpība veido papildnodokļa likmi, ko piemēro konkrētajā valstī gūtajam ienākumam, lai noteiktu papildnodokļa kopsummu. Papildnodokli sadala proporcionāli starp šajā valstī esošajiem uzņēmumiem un aprēķina summu katram uzņēmumam, kam jāmaksā papildnodoklis.

Taksācijas gada papildnodokļa likme konkrētā valstī ir pozitīva procentpunktu starpība (ja tāda ir), ko aprēķina šādi:

$$\text{papildnodokļa likme} = \text{minimālā likme} - \text{faktiskā nodokļa likme}$$

Eiropas Komisija 2021. gada 22. decembrī ierosināja pieņemt direktīvu, ar kuru lielām starptautiskām uzņēmumu grupām, kas darbojas ES, piemēros globālo minimālo nodokļa likmi 15% apmērā.